

NOTHING ELSE MOTHERS:

Oddělení etologie a welfare

Výzkumný ústav živočišné výroby, v.v.i.

REPRODUKČNÍ A SOCIÁLNÍ STRATEGIE DOJNIC

V PRODUKČNÍM PROSTŘEDÍ

ZD Sloupnice
21. 5 2026

*Jitka
Bartošová*

Ministerstvo
zemědělství

CELOSTÁTNÍ SÍŤ PRO VENKOV

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

Financováno
Evropskou unií

SZIF STÁTNÍ
ZEMĚLŠKÝ
INTERVENČNÍ
FOND

Cíl příspěvku

- welfare je když... + pár bodů k dojenému skotu
- připomenout „původní biologii“ mléčné produkce a odchovu telat, důležitost sociálních vazeb

- behaviorální ekologie
- sociobiologie
- evoluční biologie...

JINÝ POHLED NA KRÁVU A REPRODUKCI SKOTU

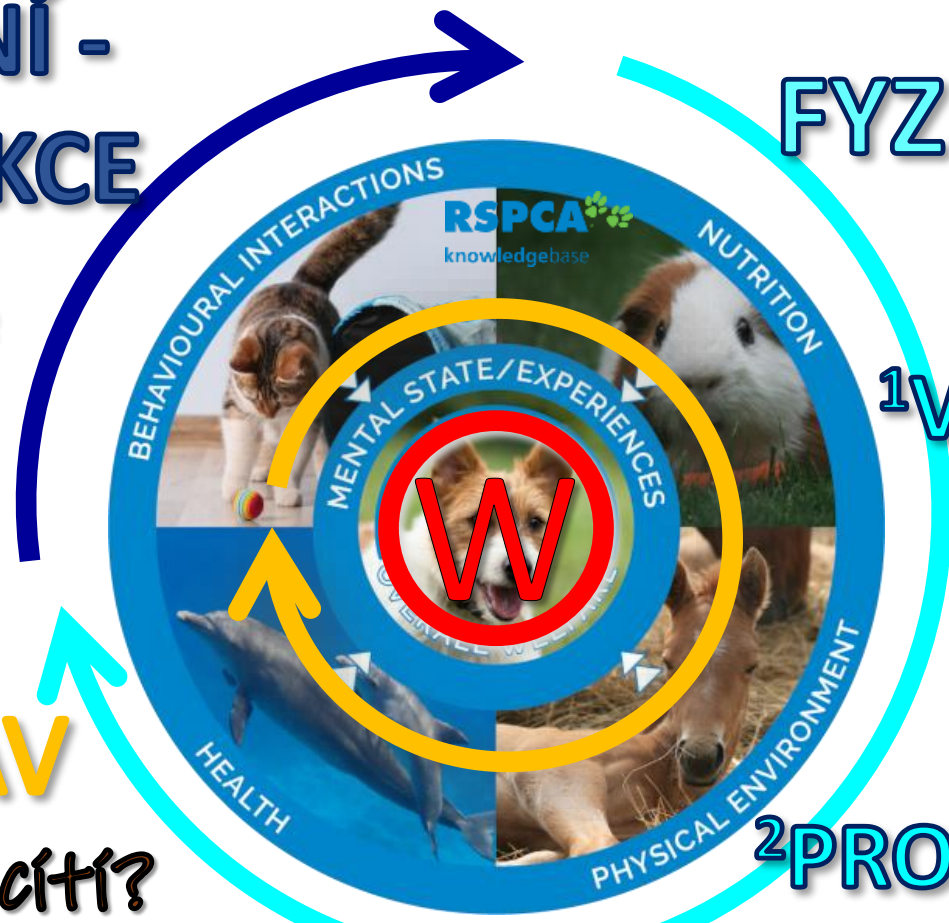

WELFARE (POHODA)...

5 OBLASTÍ

⁴CHOVÁNÍ -
INTERAKCE
prostředí
zvířata
člověk/lidé

Reaguje?
Je aktivní?

FYZICKÉ/FUNKČNÍ
OBLASTI

¹VÝŽIVA

Přežije?
Roste?
Množí se?
Fyzicky OK?

⁵MENTÁLNÍ STAV

Jak vnímá? Jak se cítí?
Psychicky OK? Žkúšenosti.

³ZDRAVÍ

²PROSTŘEDÍ

WELFARE (POHODA)...

5 OBLASTÍ VÚŽV
Výzkumný ústav živočišné výroby, v.v.i.
Mellor a Raid 1994 atd. atd.

**POZITIVNÍ
PROŽITKY**

**NEGATIVNÍ
PROŽITKY**

WELFARE (POHODA)...

5 OBLASTÍ

Výzkumný ústav živočišné výroby, v.v.i.

Mellor a Raid 1994 atd. atd.

WELFARE = DLOUHODOBÝ STAV

To ale neomlouvá
ani krátké utrpení!

PROŽITKY

**NEGATIVNÍ
PROŽITKY**

Biologie krávy

- dojnice = savčí matka
- produkce mléka = základní součást rodičovské péče
- investice do potomka je nákladná, podléhá evolučně formovanému rozhodování, zda a kdy zabřeznout

Biologie krávy

- „decision making“
- nepřetržitý proces, co, jak, s kým, kdy, kde... dělat
- cost/benefit chování

- dojnice = savčí matka
- produkce mléka = základní součást rodičovské péče
- investice do potomka je nákladná, podléhá evolučně formovanému rozhodování, zda a kdy zabřeznout

- evolučně nezbytný proces
- bez ohledu na změnu podmínek a rozhodovací roli člověka
- nemožnost rozhodovat se → frustrace, behaviorální a fyziologické změny

Biologie krávy

- oba chtějí kvalitu!

- cíl krávy a chovatele je totožný: tele a mléko
- reprodukční strategie (jak a kdy *cíle* dosáhnout) se mohou lišit a jít proti sobě

Biologie krávy

- cíl krávy a chovatele je totožný: tele a mléko
- reprodukční strategie (jak a kdy *cíle* dosáhnout) se mohou lišit a jít proti sobě
- samice „se brání“ zabřeznutí (rodičovské investici) v podmínkách nevhodných pro odchov potomka (vyčerpání, negativní energetická bilance, stresující prostředí...)
- chovatel investuje zbytečně nebo vysoce neefektivně prostředky do pokusů o zabřeznutí a udržení březosti

Biologie krávy

- cíl krávy a chovatele je totožný: tele a mléko
- reprodukční strategie (jak a kdy *cíle* dosáhnout) se mohou lišit a jít proti sobě
- samice „se brání“ zabřeznutí (rodičovské investici) v podmínkách nevhodných pro odchov potomka (vyčerpání, negativní energetická bilance, stresující prostředí...)
- chovatel investuje zbytečně nebo vysoce neefektivně prostředky do pokusů o zabřeznutí a udržení březosti

- potíže se zabřeznutím
- pozdní embryo/ raná fetální mortalita po 25. dni (10 – 12 %, až 26 %) např. Wiltbank et al. T 2016

- zpětné vazby mezi chováním, vnímáním a fyziologií
- vliv zkušenosti a věku jedince (vyčerpávající dřívější březost, **reziduální reprodukční fitness**)

Biologie krávy

- cíl krávy a chovatele je to
- reprodukční strategie (ja se mohou lišit a jít proti s
- samice „se brání“ zabřez investici) v podmínkách odchov potomka (vyčerp energetická bilance, stresující prostředí...)
- chovatel investuje zbytečně nebo vysoce neefektivně prostředky do pokusů o zabřeznutí a udržení březosti

reziduální reprodukční fitness)

Biologie krávy

- spousta článků k reprodukčním strategiím z pohledu chovatele
- 1 článek věnován reprodukční biologii z pohledu dojníc!
- podvýživa v době početí ← odhad vlastních rezerv

• nutriční subfertilita

Animal (2010), 4:7, pp 1197–1213 © The Animal Consortium 2010
doi:10.1017/S1751731109991601

Nutritional sub-fertility in the dairy cow: towards improved reproductive management through a better biological understanding

N. C. Friggens^{1,2†}, C. Disenhaus³ and H. V. Petit⁴

¹Faculty of Agricultural Sciences, University of Aarhus, Research Centre Foulum, 8830 Tjele, Denmark; ²UMR INRA-AgroParisTech Model Syst Nutr Rum, 16 rue Claude Bernard, 75231 Paris, France; ³Agrocampus Ouest UMR 1080 65 Rue St Brieuc, F-35042 Rennes, France et INRA UMR 1080 35570, Saint-Gilles; ⁴Agriculture and Agri-Food Canada, Dairy and Swine Research and Development Centre, Sherbrooke, QC J1M 1Z3, Canada

(Received 3 September 2009; Accepted 16 November 2009; First published online 7 January 2010)

Friggens, Disenhaus, Petit, Animal 2010

Biologie krávy

- spousta článků k reprodukčním strategiím z pohledu chovatele
- 1 článek věnován reprodukční biologii z pohledu dojnic!
- podvýživa v době početí ← odhad vlastních rezerv

„...důležité, jde o přirozené adaptační mechanismy zvířete pro zvládání proměnlivosti nutričních podmínek a stavu.“

„...důraz na celkové porozumění biologickému fenoménu spojenému s nutriční subfertilitou spíše než na související fyziologické pochody (ty již byly opakovaně popsány).“

Biologie krávy

- „**food insecurity**“/potravinová či potravní nejistota
- → vyšší tučnost (obezita), horší zdravotní stav, kratší život (Bateson, Pepper, PTRSB 2023)

„...důležité, jde o přirozené adaptační mechanismy zvířete pro zvládání proměnlivosti nutričních podmínek a stavu.“

„...důraz na celkové porozumění biologickému fenoménu spojenému s nutriční subfertilitou spíše než na související fyziologické pochody (ty již byly opakovaně popsány).“

Biologie krávy

- spousta článků k reprodukci
- 1 článek věnován reprodukci
- podvýživa v době početí ← odhad v

Podstatou je základní reprodukční trade-off : investice do **stávajícího telete** a investice do „**future offspring**“ (telat, která ještě přijdou).

„...důležité, jde o přirozené adaptační mechanismy zvířete pro zvládnání proměnlivosti nutričních podmínek a stavu.“

„...důraz na celkové porozumění spojenému s nutriční subfertiilitou spíše než na související fyziologické pochody (ty již byly opakovaně popsány).“

„Mohou být využity i pro monitoring reprodukční úspěšnosti a její ovlivnění na farmě.“

Biologie krávy

Friggens, Disenhaus, Petit, Animal 2010

- ??? jak se projeví dvojí mateřská investice popsaná např. u klisen (Bartošová et al. PONE 2011)

Srovnávali reprodukční výsledky a...

Animal (2010), 4:7, pp 1197–1213 © The Animal Consortium
doi:10.1017/S1751731109991601

Nutritional sub-fertility in the dairy cow: towards improve

- práce citována 57x
- žádná přímo nenavazuje na nastolené myšlenky

Nutr Rum,
570, Saint-Gilles;

(Received 3 September 2009; Accepted 16 November 2009; First published online 7 January 2010)

- mléčnou produkci (index mateřské investice)

- tělesný tuk (schopnost ochránit rční investici)

- mobilizaci tělesného tuku (aktuální nutriční stav)

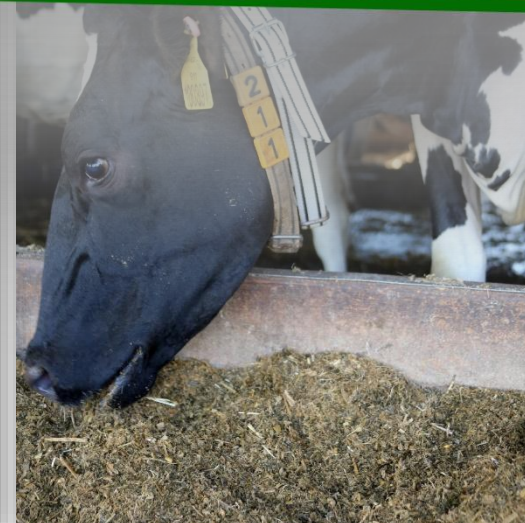
• ...

Co z toho...?

- zvažovat i „pohled“ dojnice a nejt proti (zdi)

„PORUCHY REPRODUKCE“ JSOU VE SKUTEČNOSTI MOŽNÁ ZODPOVĚDNÝM PLÁNOVÁNÍM RODIČOVSTVÍ...

NOTHING ELSE FIGHTERS?

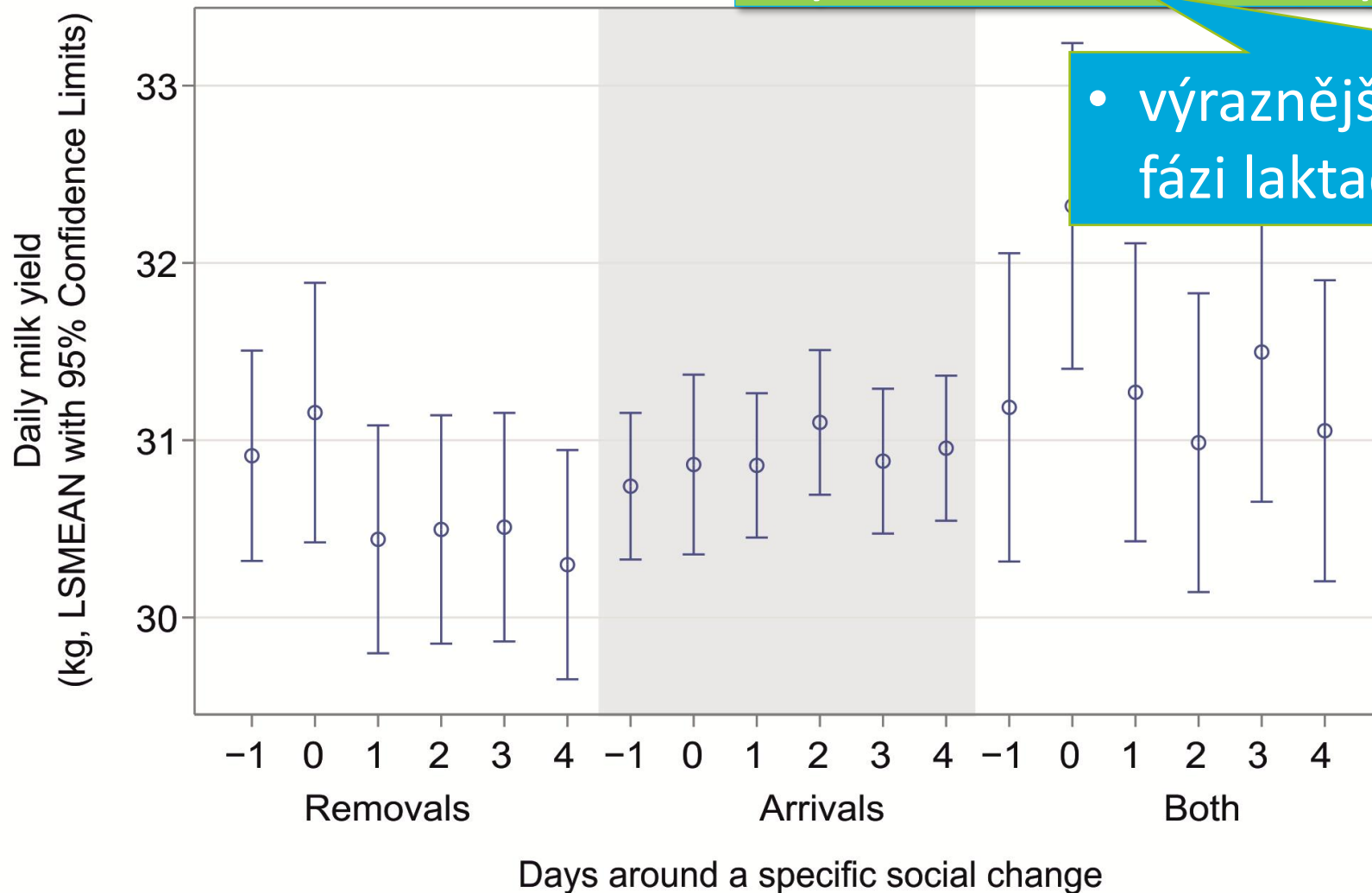
Volné stáje
Ad-lib krmení
Odpočinek
(Pastva)
(Volné dojení)

Přeskupování

NOTHING ELSE FRIENDS!

Přeskupování

Přeskupování ovlivňuje produkci a zdraví mléčné žlázy dojnic zůstávajících ve skupině: snížený nádoj, zvýšená konduktivita, vyšší výskyt krve v mléce.

- výraznější u primipar a v počáteční fázi laktace (do 21 dní), $H > \check{C}ESTR$

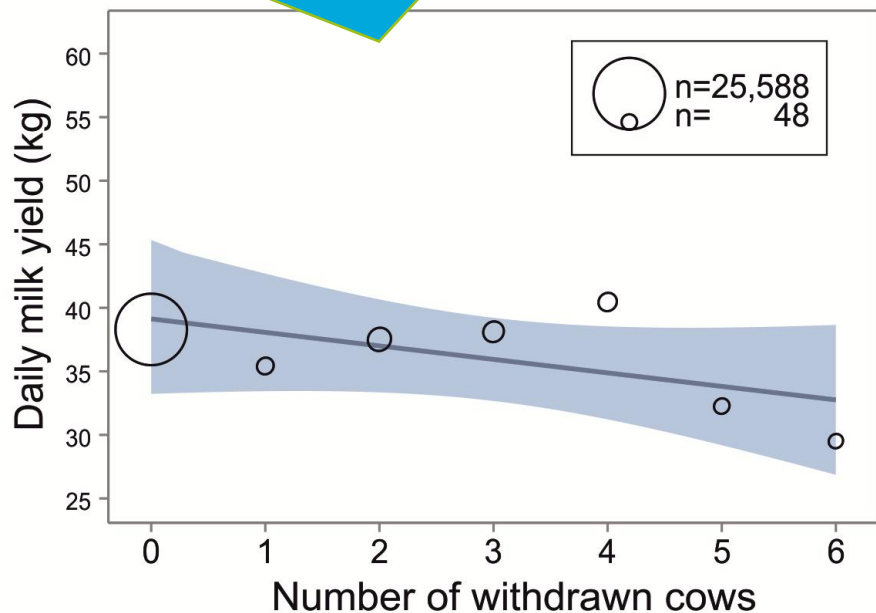

Valníčková et al., Animals 2024

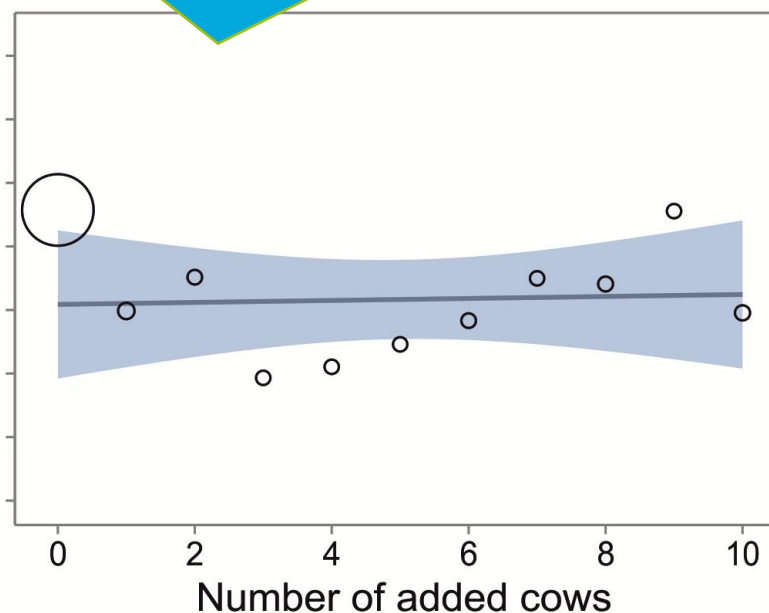
Přeskupování

Přeskupování ovlivňuje produkci a zdraví mléčné žlázy dojnic zůstávajících ve skupině: snížený nádoj, zvýšená konduktivita, vyšší výskyt krve v mléce.

efekt sílil s počtem odchozích krav

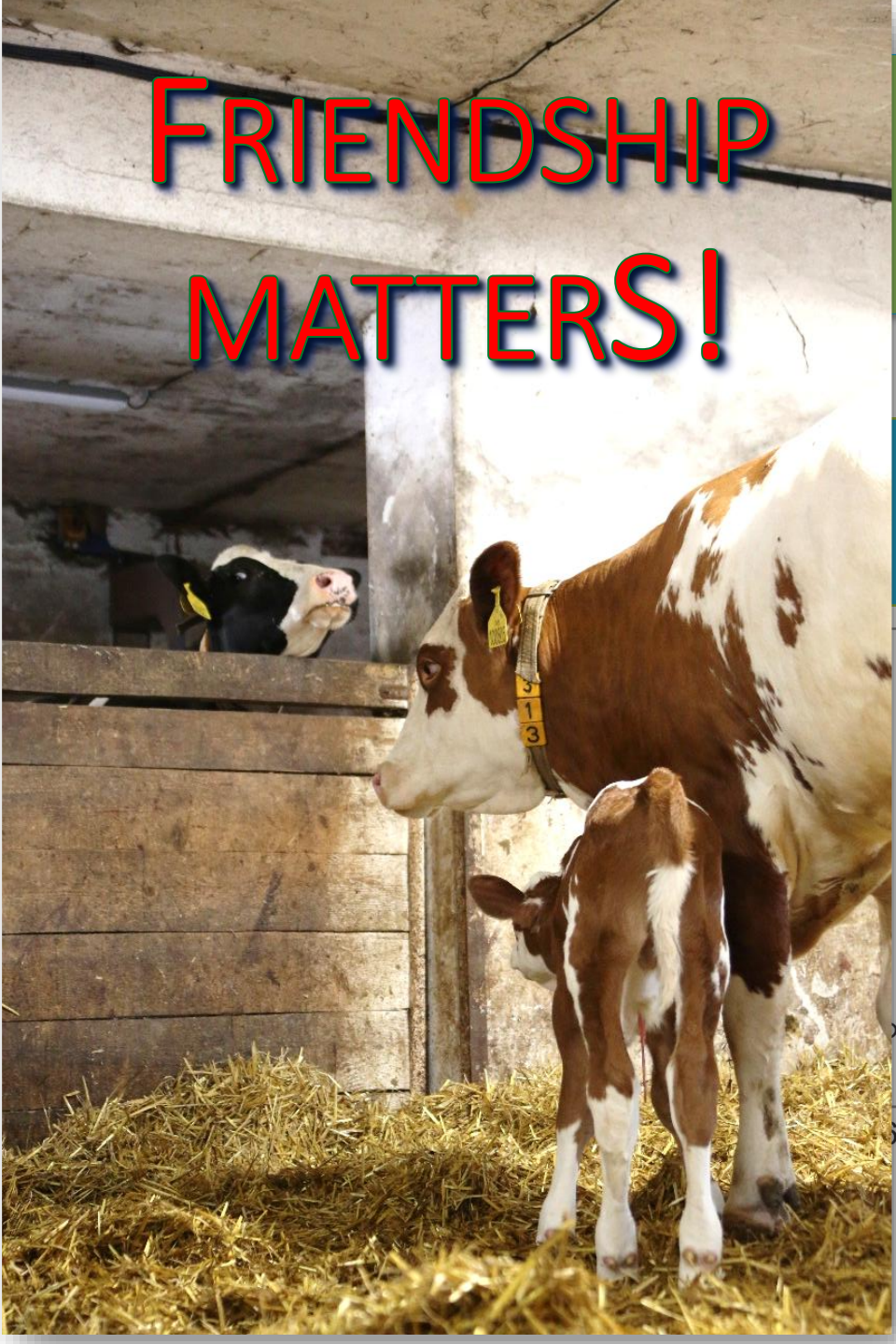

počet příchozích neměl vliv

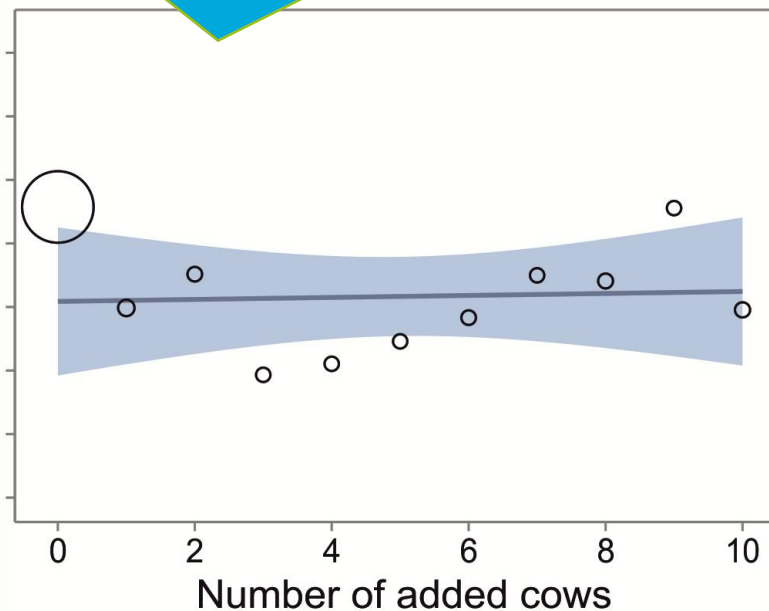
Valníčková et al., Animals 2024

FRIENDSHIP MATTERS!

Přeskupování ovlivňuje produkci a zdraví mléčné žlázy dojnic zůstávajících ve skupině: snížený nádoj, zvýšená konduktivita, vyšší výskyt krve v mléce.

počet příchozích neměl vliv

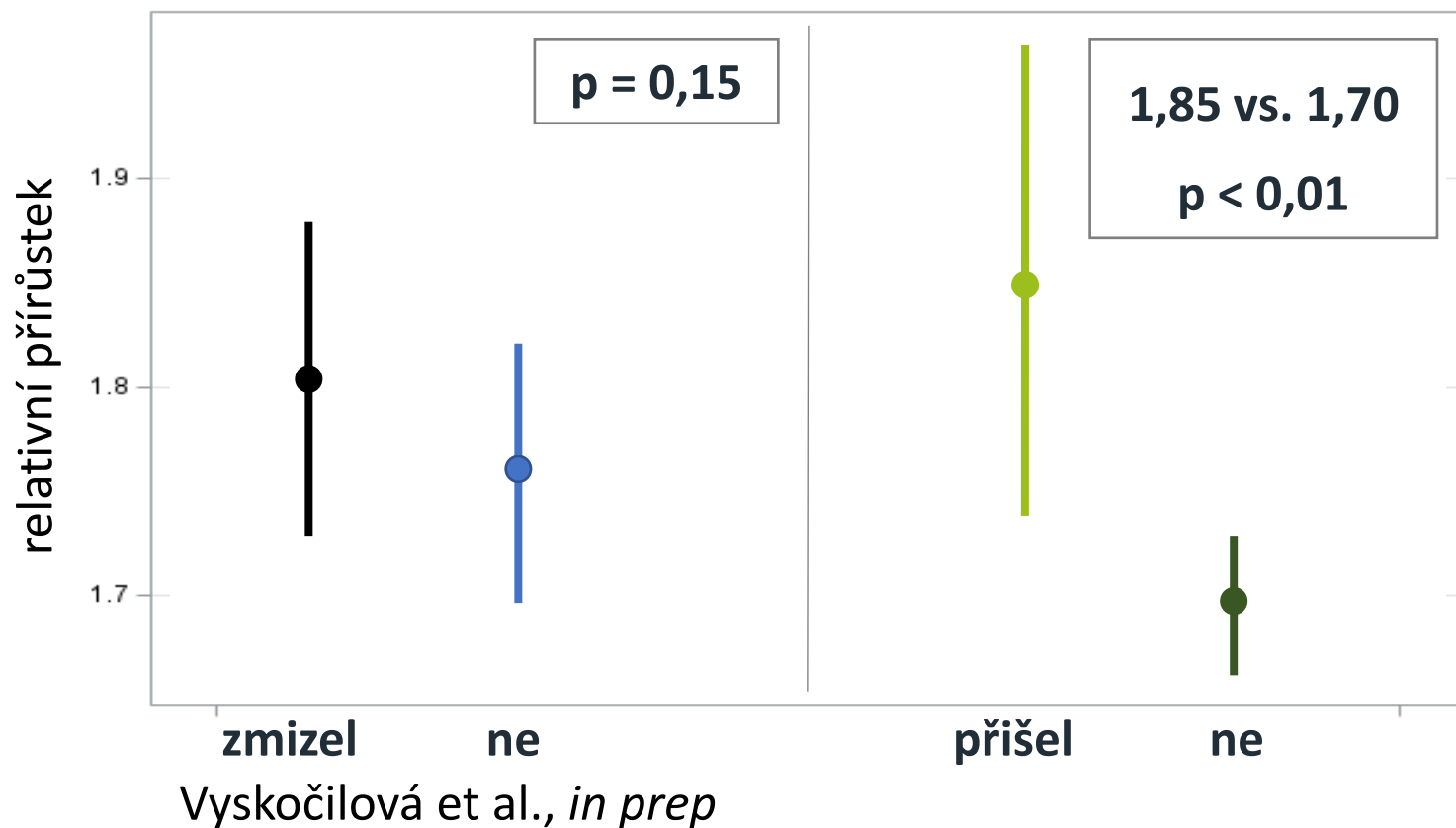
Valníčková et al., Animals 2024

Co telata?

Odchod souseda neměl vliv,
naopak příchod souseda ano
(relativní přírůstek mezi 14. a 56. dnem)

ODCHOD SOUSEDA

PŘÍCHOD SOUSEDA

NOTHING ELSE KIDS:

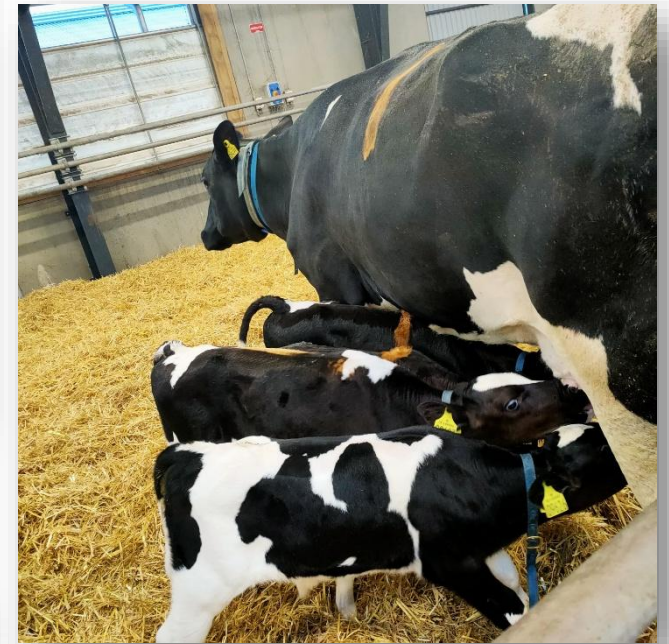

- Sirotci**
Epigenetika
Vývin
- **pohyb**
  - **socio**
  - **výživa**

ALTERNATIVA

[About](#) [In practice](#) [Get involved](#) [TDN surveys](#) [Resources](#) [News](#) [Events](#) [Contact](#)

Working together to upscale Cow-Calf-Contact dairy systems

Transform
Dairy
Net

**Transform
Dairy
Net**

Závěr...?

- biologii neporučíš...

„YOU CAN TAKE AN ANIMAL OUT OF THE WILD, BUT YOU CANNOT TAKE THE WILD OUT OF AN ANIMAL“

DĚKUJI ZA POZORNOST!

ZD Sloupnice
21. 5 2026

*Jitka
Bartošová*

Ministerstvo
zemědělství

CELOSTÁTNÍ SÍŤ PRO VENKOV

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

Financováno
Evropskou unií

SZIF STÁTNÍ
ZEMĚDĚLSKÝ
INTERVENČNÍ
FOND